

N:o 56.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning om fosterbarns vård; gifven Stockholms slott den 31 januari 1902.

Med öfverlemnande af det i ämnet i Statsrådet förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed inhemta Riksdagens yttrande öfver närlagda förslag till förordning om fosterbarns vård; viljande Kongl. Maj:t, efter emottagandet af Riksdagens svar, företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och om författnings utfärdande i ämnet förordna.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

E. von Krusenstjerna.

Förslag
till
förordning
om fosterbarns vård.

§ 1.

Denna förordning afser barn, som mot ersättning fostras hos andra än sina föräldrar, stjufföräldrar, far- eller morföräldrar eller laga förmyndare och icke fyllt sju år.

§ 2.

Helsovårdsnämnd, eller, der sådan ej finnes, kommunalnämnd skall, hvar inom sitt verksamhetsområde, egna särskild omsorg åt fosterbarn till skydd för deras helsa och lif; och åligger nämnden att för detta ändamål dels tillse, att icke fosterbarnsvård utöfvas af personer eller på ställen, som äro olämpliga därför, dels ock öfvervaka fosterbarnens behandling.

I afseende å nämndens befattning med fosterbarnsvården och öfverordnad myndighets tillsyn derå skola, jemte hvad denna förordning bestämmer, helsovårdsstadgan för riket och förordningen om kommunalstyrelse på landet lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

§ 3.

1. I fall så anses nödigt eller lämpligt, ega, i stad, stadsfullmäktige, eller, der sådana ej finnas, allmän rådstuga och, på landet, kommunalstämma att åt särskild styrelse, med namn af fosterbarnsnämnd,

uppdraga den befattning med fosterbarnsvården, som eljest skulle enligt denna förordning utöfvas af helsovårds- eller kommunalnämnden.

2. Hvad i helsovårdsstadgan för riket eller förordningen om kommunalstyrelse på landet föreskrifves angående helsovårds- eller kommunalnämnds sammansättning, val af ledamöter och suppleanter deri, obehörighet att utöfva sådan befattning, tiden, för hvilken den tillsättes, och nämndens arbetsordning, skall gälla äfven för fosterbarnsnämnden; dock att till ledamot i denna nämnd må väljas äfven qvinna och att vald ledamot eger att när som helst afsäga sig uppdraget; och vare fosterbarnsnämnden jemväl i hvad angår dess samt ledamöternas och i § 12 omförmälda biträdens förpligtelser, befogenhet och förhållande till andra myndigheter likställd med helsovårds- eller kommunalnämnd i dess befattning med fosterbarnsvården.

§ 4.

1. Medicinalstyrelsen meddelar nödiga råd och anvisningar i afseende å fosterbarnsvården till ledning ej mindre för helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnderna än äfven för dem, som utöfva fosterbarnsvård.

2. Helsovårds- eller kommunalnämnd åligger att, i sammanhang med de i 11 och 27 §§ helsovårdsstadgan för riket föreskrifna berättelser och uppgifter, afgifva redogörelse angående fosterbarnsvården, jemlikt de närmare bestämmelser medicinalstyrelsen utfärdar; skolandet fosterbarnsnämnd afgifva sådan redogörelse i den ordning och inom den tid, som i fråga om nyssnämnda berättelser och uppgifter sagd är.

§ 5.

1. Barnafostrare, hvarmed i denna förordning förstås den, som mottagit barn för vård och fostran i enskild bostad, samt, då fråga är om barn, som intagits i särskild anstalt, der fosterbarnsvård utöfvas, anstaltens innehafvare eller dess föreståndare, om sådan finnes, åligger att, i stad inom tre och på landet inom fjorton dagar från barnets ankomst, derom hos helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden göra anmälan, med uppgift om den lägenhet, der barnet vårdas, äfvensom att då eller inom den tid, nämnden förelägger:

a) förete utdrag af födelse- och dopbok rörande barnet;

b) uppgifva dens namn och bostad, som uttingat barnet; samt

c) lemna de uppgifter och intyg, som af nämnden kunna äskas beträffande fosterlegans belopp eller beskaffenhet, tiderna för dess betalning eller de öfriga hufvudsakliga villkor, under hvilka barnet uttingats till fostraren.

2. Vid ombyte af lägenhet inom kommunen göre barnafostraren derom anmälan hos nämnden inom den tid, som för nyss omförmälda anmälan är bestämd.

3. Flyttar fostraren till annan kommun, vare skyldig hos dess nämnd göra anmälan i enlighet med hvad i mom. 1 sagdt är.

§ 6.

1. Barnafostrare skall egna fosterbarn den omsorg och skötsel, som för dess tillfredsställande vård erfordras. Sjuknar fosterbarn, åligger fostraren att bereda det den särskilda vård, omständigheterna påkalla.

I nu berörda hänseenden har helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden att med ledning af de råd och anvisningar, om hvilka i § 4 mom. 1 stadgas, meddela barnafostrare erforderliga föreskrifter.

2. Barnafostrare får icke undandraga sig nämndens tillsyn öfver fosterbarns vård.

3. Har fosterbarn afidit eller har barnafostraren lemnat detsamma från sig, göre han derom, i stad inom tre och på landet inom fjorton dagar derefter, anmälan hos nämnden.

§ 7.

1. Om vid anmälan, hvarom i § 5 sägs, helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden med hänsyn till barnafostrarens personliga egenskaper och förhållanden eller beskaffenheten af den lägenhet, der barnet fostras, finner uppenbart, att barnet icke kan hos fostraren erhålla fullt tillfredsställande vård, skall nämnden ofördröjligen förelägga honom att inom tid, som af nämnden bestämmes, lemna barnet från sig till den, som är skyldig att om detsamma taga vård.

Sådan åtgärd bör jemväl af nämnden vidtagas, då barn, som anmäls till vård och fostran i enskild bostad, icke uppnått ett års ålder och fostraren redan till vård och fostran omhänderhafver två sådana barn; dock eger nämnden härvid göra det undantag, hvartill särskild anledning må förekomma.

2. Derest barnafostraren under utöfvande af fosterbarnsvård åsidosätter honom, enligt denna förordning eller derpå grundad särskild föreskrift, tillkommande skyldighet i afseende å barns vård och skötsel,

skall nämnden genom lämpliga föreställningar söka åstadkomma rättelse härutinnan eller ock meddela fostraren föreläggande, som i mom. 1 sägs.

3. Afser föreläggandet barn, som uttingats af fattigvårdsstyrelse eller styrelse för anstalt eller förening för barnavård, skall styrelsen genom nämndens försorg ofördröjligen underrättas om föreläggandet och skälen dertill.

§ 8.

Befinnes någon, utan behörigen fullgjord anmälan på sätt i § 5 mom. 1 eller 3 sägs, omhänderhafva barn till vård och fostran, ege helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden meddela honom föreläggande, hvarom i § 7 mom. 1 förmäles.

Dervid skall nämnden tillika, derest sådant fall är för handen, som i § 7 mom 3 sägs, lemna underrättelse, som der föreskrifves.

§ 9.

Då föreläggande, hvarom i §§ 7 eller 8 sagdt är, gifves, ege nämnden, om skäl dertill förekommer, meddela den, som erhåller sådant föreläggande, förbud att vidare mottaga fosterbarn.

§ 10.

Der någon, som på grund af §§ 7 eller 8 erhållit föreläggande att lemna fosterbarn från sig, sådant underlåter, eller någon mot förbud, hvarom i § 9 sägs, mottagit fosterbarn, åligger i stad polisförståndaren och på landet kronobetjeningen att på framställning af nämnden meddela nödig handräckning för barnets öfverlemnande till den, som har att om detsamma taga vård.

§ 11.

Den, hvilken försummat att fullgöra anmälningskyldighet, som honom på grund af § 5 eller § 6 mom. 3 ålegat, så ock den, hvilken i trots af meddeladt förbud mottagit fosterbarn, vare förfallen till böter från och med tio till och med ett hundra kronor.

§ 12.

1. Om så finnes för kommun eller någon del deraf behöfligt eller lämpligt, eger helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden för-

ordna särskilda biträden, män eller qvinnor, att å nämndens vägnar, hvar inom sitt af nämnden bestämda område samt efter de föreskrifter, nämnden i öfrigt meddelar, närmast utöfva tillsyn öfver fosterbarnsvården; och må dessa biträden deltaga i nämndens öfverläggningar om dithörande frågor, men ej i besluten.

2. Biträde har att å nämndens vägnar mottaga och till nämnden ofördröjligen befordra de i § 5 nämnda anmälningar, handlingar och uppgifter angående fosterbarn inom biträdets tjänstgöringsområde.

3. Biträde är, för så vidt dess tjänstgöringsområde angår, berättigadt att, å nämndens vägnar, meddela föreställningar, hvarom i § 7 mom. 2 förmäles, äfvensom söka handräckning enligt § 10, i fall icke dermed, utan synnerlig fara för fosterbarns helsa eller lif, kan anstå, till dess nämnden hinner besluta i frågan.

Åtgärd, som biträde på grund af detta mom. vidtagit, skall hos nämnden skyndsamt och om möjligt vid nästa sammanträde anmälas.

4. Der särskilda biträden icke äro förordnade, skola nämndens ledamöter, inom af nämnden bestämda områden, utöfva den i mom. 1 omförmälda tillsyn samt hafva befogenhet enligt mom. 3 jemte förpligtelse, som i sista punkten af samma mom. sägs.

§ 13.

Hos helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd skall angående fosterbarnsvården i kommunen föras anteckning i särskilda liggare enligt formulär, som äro förordningen vidfogade.

§ 14.

Helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd skall årligen, före januari månads utgång, till pastorsembetet afgifva förteckning å alla fosterbarn, som vid slutet af det sist förflutna året voro och, när förteckningen upprättas, fortfarande äro inom kommunen uttingade. Sådan förteckning skall, om i kommunen finnes mer än en församling, afgifvas församlingsvis, så att för hvarje församling eller församlingsdel lemnas särskild förteckning, som endast upptager de der uttingade barnen.

Förteckningen skall för hvarje barn innehålla uppgift å:

- a) barnafostraren;
- b) barnets namn och födelsedag;
- c) den lägenhet, der barnet fostras; samt

d) den, som jemlikt § 12 har att, i egenskap af särskildt biträde eller ledamot af nämnden, närmast utöfva tillsyn öfver barnet.

I fråga om kommun å landet skall förteckning af innehåll, som nu är sagdt, af nämnden inom nyss omförmälda tid äfven tillställas vederbörande provinsialläkare eller extra provinsialläkare.

§ 15.

1. Åtgärd, som på grund af § 12 vidtagits af helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnds biträde eller ledamot, får öfverklagas hos nämnden.

2. Öfver nämndens beslut i fråga, som i denna förordning afses, eger den, som anser sin rätt deraf förnärmad eller obehörigen inskränkt, att anföra besvär hos Konungens befallningshafvande inom den tid, som är bestämd för öfverklagande af kommunalstämmas beslut.

3. I Konungens befallningshafvandes beslut må ändring sökas hos Konungen inom den tid, som för öfverklagande af förvaltande myndigheters och embetsverks beslut är bestämd.

4. Åtgärd eller beslut lände, utan hinder af klagan, till efterrättelse intill dess annorlunda kan varda förordnad.

§ 16.

Polisman eller kronobetjent, som finner vanvård af fosterbarn ega rum eller att fara derfor är för handen, skall anmäla förhållandet hos helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd eller, om så finnes lämpligare, i vederbörlig ordning inberätta saken till Konungens befallningshafvande, som då, likasom i fall eljest anledning förekommer att fosterbarn vanvårdas, har att förordna vederbörande läkare att göra undersökning på stället. Läkaren skall skyndsamt till Konungens befallningshafvande afgifva berättelse med förslag till de åtgärder, omständigheterna påkalla, hvarjemte läkaren åligger att genom Konungens befallningshafvande till medicinalstyrelsen insända afskrift af handlingarna.

§ 17.

1. Från tillämpning af denna förordning undantagas de allmänna barnhusinrättningen i Stockholm tillhörande barn, vare sig de fostras inom eller utom anstalten.

2. Ej heller eger förordningen tillämpning å barn, som fostras i

särskild anstalt för barnavård, stäld under fattigvårdsstyrelsens förvaltning och inseende samt belägen inom det fattigvårdssamhälle, som utsett styrelsen.

3. I fattigvårdssamhälle, hvars fattigvårdsstyrelse tillika är kommunalnämnd, och der befattningen med fosterbarnsvården icke uppdragits åt fosterbarnsnämnd, ega de i §§ 5 och 7 meddelade föreskrifter rörande anmälan om barns mottagande samt föreläggande för barnafostrare att lemna barn från sig ej tillämpning i afseende å barn, som af fattigvårdsstyrelsen uttingats till fostran inom fattigvårdssamhället; ankommande det på fattigvårdsstyrelse att tillse, att dessa barn ej hos fostrare uttingas eller för vård kvarblifva under omständigheter, som i § 7 angifvas såsom föranledande till fosterbarns skiljande från fostraren.

§ 18.

1. I fråga om annan för fosterbarnsvård afsedd anstalt, än som omförmäles i § 17 mom. 1 och 2, må Konungens befallningshafvande, efter att hafva hört förste provinsialläkaren eller med sådan likstäld stadsläkare samt helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden, på ansökning af anstaltens innehafvare medgifva befrielse från skyldighet att fullgöra de anmälningar och underkastas den tillsyn, som i förordningen afses. Sådan befrielse skall afse bestämd lägenhet; och skall vid befrielsens medgifvande fastställas högsta antalet af de barn, som samtidigt få fostras i lägenheten.

2. Lemnadt medgifvande om befrielse kan när som helst återkallas.

3. Konungens befallningshafvande skall meddela nämnden sitt beslut om befrielses medgifvande eller upphörande.

4. Såsom vilkor för nämnda befrielses åtnjutande fordras, att legitimerad läkare utöfvar sorgfällig uppsigt öfver helsoförhållandena i afseende å de i anstalten intagna fosterbarnen och deröfver tre gånger årligen å tider, som nämnden eger bestämma, afgifver yttranden till nämnden, samt att anstaltens innehafvare hvarje år före den 15 januari till nämnden afgifver berättelse, innehållande de för en nöjaktig öfversigt af anstaltens verksamhet under det föregående året i afseende å fosterbarnsvården erforderliga uppgifter, bland annat upplysning om vexlingarne i barnantalet.

§ 19.

Förseelse, hvarom i § 11 sägs, åtalas, efter anmälan af helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd, af allmän åklagare vid polisdомstol,

der särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, der sådan icke finnes, vid allmän domstol; och gälle, i fråga om klagan öfver domstols eller poliskammares beslut i dessa mål, hvad i allmänhet angående besvär i brottmål är förordnad.

Böter enligt denna förordning tillfalla kommunens kassa. Saknas tillgång till deras fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1903 och gäller jemväl beträffande barn, som före nämnda dag mottagits till fostran; dock fordras ej, hvad dessa barn angår, att anmälan enligt § 5 göres eller annan af hithörande stadganden beroende åtgärd vidtages tidigare än den 1 april 1903.

Formulär till liggare. 1.

Fosterbarnsvården

i

enskilda bostäder

inom

..... kommun

af

..... län.

Anteckningar enligt Kongl. förordningen om fosterbarns vård.

Barnafostrare:

Förbud:

Lägenhet.	A n m ä l d t b a r n s				Foster- lega för år räknadt.	Den per- son eller styrelse, som ut- tingat barnet.	Den, som jem- likt § 12 när- mast utöfvar tillsyn öfver barnavården.	År och dag för afgång före 7 års ålder.	Anmärkningar.
	Ankomst- tid (år och dag).	N a m n.	Födelse- år och dag.	Föräldrar (om de äro kända).					

Formulär till liggare. II.

Fosterbarnsvården

i

särskilda anstalter

inom

kommun

af

län.

Särskilda anstalten

Befrielse enligt § 18 medgifven genom beslut

Befrielse upphörd enligt beslut

Förbud:

Lägenhet.	Innehafvare eller förståndare.	Anmälldt barns				Fosterlega för år räknadt.	Den person eller styrelse, som uttingat barnet.	Den, som jemlikt § 12 närmast utöfvar tillsyn öfver barnavården.	År och dag för afgång före 7 års ålder.	Anmärkingar.
		Ankomsttid (år och dag).	Namn.	Födelseår och dag.	Föräldrar (om de äro kända).					

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 31
januari 1902.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD och
 WESTRING.

Departementschefen, statsrådet herr von Krusenstjerna, yttrade:
Sedan genom en af dåvarande sundhetsinspektören i Stockholm,
numera medicinalrådet R. Wawrinsky utgifven afhandling, bilagd Stock-
holms stads helsovårdsnämnds årsberättelse för år 1890, visats, att
sanitära missförhållanden vore rådande i afseende å fosterbarnsvården
i hufvudstaden, hafva helsovårds- och fattigvårdsnämnderna derstädes i
underdånig skrifvelse den 19 april 1892 framhållit nödvändigheten att
ställa hithörande verksamhet under särskild tillsyn af myndigheterna; och
då detta behof sannolikt förefunnes äfven i landsortsstäderna samt foster-
barnsväsendet antagligen icke kunde reformeras utan någon rubbning

af det bestående rättsförhållandet mellan föräldrar och barn, syntes det nämnderna hvarken tillräckligt, att reformen inskränktes till hufvudstaden, eller med gällande rättsuppfattning förenligt, att den bestämdes genom reglementering af den administrativa ortsmyndigheten, utan borde, enligt nämndernas mening, reformen komma samtliga städer till godo och bringas till stånd genom en allmän författning, hvilken måste blifva gällande jemväl för landsbygden af det skäl, att kontrollen eljest lätt skulle kunna omintetgöras genom stadsbarnens utackordering derstädes. I den underdåniga skrifvelsen angåfvo nämnderna tillika de hufvudgrunder, som ansåges böra göras gällande i den önskade nya författningen.

Öfver denna framställning hördes medicinalstyrelsen äfvensom Eders Kongl. Maj:ts samtliga befallningshafvande i länen och öfverståthållarembetet samt direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen i Stockholm.

Sedermera har Eders Kongl. Maj:t den 16 november 1894 uppdragit åt en komité att undersöka, om och i hvilken utsträckning bestämmelser erfordrades för att betrygga en tillfredsställande vård åt barn, särskildt sådana som uppfostrades hos andra än sina föräldrar, samt afgifva förslag till de åtgärder, som i nämnda hänseende kunde anses böra vidtagas.

Sedan denna komité införskaffat vissa uppgifter dels från samtliga pastorsembeten och fattigvårdsstyrelser samt, hvad Stockholm angår, fattigvårds- och mantalsnämnderna, dels ock från civile tjensteläkare äfvensom inhemtat upplysningar om fosterbarnsväsendet i Norge och vissa andra europeiska länder, har komitén, efter fullgjordt värf, med underdånig skrifvelse den 27 januari 1897 till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnadt särskilda, af motiv åtföljda förslag till

1) förordning om skydd för fosterbarn och de i samma förslag öfverlemnade formulär,

2) ändring af § 8 i nådiga instruktionen för läkare, som äro för helso- och sjukvården inom visst område anställda, äfvensom för andre, som utöfva läkarekonsten, den 31 oktober 1890,

3) ändrad lydelse af 14 kapitlet 45 § strafflagen, och

4) ändring af 12, 40, 41 och 43 §§ i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Såsom bilagor härtill, betecknade med IV, A—C, har komitén fogat dels en på förutnämnda infordrade uppgifter grundad statistisk redogörelse, innefattande tabeller och förklarande text, dels en förteckning å allmänna och enskilda barnavårdsinrättningar i Sverige, dels ock en promemoria angående fosterbarnsväsendet i Norge och vissa främmande

länder. Samtliga förslagen med motiv och bilagor äro till trycket befordrade.

I nyss berörda skrifvelse, som bland annat innehåller en redogörelse för nu gällande svenska lagstiftning om skydd för barn, har komitén anfört, bland annat:

»Den afhandling, som ligger till grund för Stockholms helso- och fattigvårdsnämnders underdåniga framställning, denna senare och de deröfver afgifna yttranden hålla sig hufvudsakligast inom det sanitära området, och det torde alltså uppenbarligen vara behovet af reformer på detta fält, som föranledt komiténs tillsättning. Komitén har därför äfven förnämligast rigtat sin uppmärksamhet åt nu angifna håll, hvadan ock ett förslag till ny förordning med syfte att bereda barn skydd i sanitärt afseende blifvit hufvuddelen af komiténs framställningar. Som komitén emellertid ansett denna författning, hvilken skulle kompletteras genom ett föreslaget tillägg till 1890 års läkareinstruktion, böra gälla allenast barn, som befinna sig i den ålder och fostras under sådana förhållanden, att det åsyftade ändamålet syntes komitén lämpligast främjas genom *preventiva* skyddsmedel, har komitén beträffande de fall, för hvilka *repressiva* åtgärder, enligt komiténs åsigt, äro tjenligare, föreslagit särskilda bestämmelser under form af ändring dels i strafflagen och dels i förordningen angående fattigvården. De nya stadgandena i sistnämnda författning skulle dock icke uteslutande eller ens företrädesvis hafva till syftsmål att råda bot för sanitära missförhållanden, utan äfven att, oberoende af en eventuel lagstiftning om särskilda uppfostringsanstalter för brottsliga eller i sedligt afseende försummade barn, bekämpa grof och på visst sätt sig yttrande sedlig vanart, hvarjemte de äro riktade mot bruket att genom auktion uttinga barn till vård på fattigvårdens bekostnad.

»Såsom framgår af komiténs ofvan meddelade redogörelse för nu gällande lagstiftning om skydd för barn, finnas visserligen redan stadganden, som ålägga vissa myndigheter eller åtminstone gifva dem befogenhet att hålla tillsyn öfver barns sanitära och sedliga vård, enkanerligen fosterbarns. Mot ifrågavarande bestämmelser kan dock göras den gemensamma anmärkning, att de sakna sammanhang sins emellan, äro allt för knapphändiga och sväfvande eller lemna myndigheterna i förlägenhet om sättet, hvarpå de ega inskrida mot befarade eller uppdragade missförhållanden. Hvad nu är sagdt gäller isynnerhet de föreskrifter, genom hvilka barns sanitära välbefinnande skulle främjas. I detta särskilda hänseende hafva till och med de barn, som fostras på fattigvårdens bekostnad och förty stå under fattigvårdsstyrelsens måls-

mansskap, blifvit föga tillgodosedda. Af några stadganden i fattigvårdsförordningen kan man visserligen sluta sig till, att beredandet af en nöjaktig sanitär vård åt dessa barn bör ingå i fattigvårdsstyrelses omsorger, men en något så stark betoning af det sanitära momentets framstående vigt söker man förgäfvnes både i denna och andra författningar, och än mindre kan i fattigvårdens organisation eller fattigvårdsmyndighetens sammansättning spåras någon speciel hänsyn till dithörande intressen. Komitén vill emellertid icke påstå, att fattigvårdsstyrelserna i följd häraf underlåta att omhulda sina skyddslingar jemväl i det afseende, hvarom nu talas, utan antager tvärtom, att de i allmänhet härutinnan göra hvad de förmå. För så vidt antydda brist på tillfyllestgörande lagstiftningsåtgärder allenast rör fattigvårdsbarnen, har den följaktligen icke, i och för sig, af komitén ansetts utgöra tillräcklig anledning för en genomgripande reform af fosterbarnsväsendet. Men så mycket mer framträder behofvet deraf, när denna brist betraktas jemväl i sitt förhållande till den ställning, andra barn, bland dem särskildt fosterbarnen, intaga i motsvarande afseende. För dem finnes, i hvad på lagstiftningen beror, så godt som intet annat skydd mot sanitär vanvård i hemmet, än det strafflagen innefattar. Den öfriga skyddslagstiftningen kan sägas hafva sin tillvaro mera på papperet än i verkligheten. Den statistiska redogörelsen under IV A visar, att fattigvårdsstyrelserna anse bestämmelsen i 13 §: 2 fattigvårdsförordningen, utom i fråga om bettlande barn, tillämplig allenast å dem, som åtnjuta fattigvård. Af samma redogörelse framgår äfven, att den kyrkliga myndighetens och tjensteläkarnes åliggande att utöfva tillsyn å fosterbarn endast högst ofullständigt kan fullgöras, enär tillräckliga åtgärder ej föreskrifvits i syfte att bereda hithörande funktionärer kunskap om hvar sådana barn finnas. Visserligen skola, enligt den nya kyrkobokföringsförordningen, fosterbarn alltid antecknas hos sina fosterföräldrar, men länge torde dröja, innan befolkningen på landet vänjer sig att till presterskapet lemna härför erforderliga betyg och uppgifter. Hvad länsstyrelserna och de öfriga polismyndigheterna beträffar, är tydligt att något ingripande från deras sida i regeln ej kan vara att förvänta i andra än allmänt kända eller temligen svåra fall. Först när barnet börjar sin skolgång och således genomgått det i sanitärt afseende farligaste skedet af sitt lif, torde med tillräcklig säkerhet kunna påräknas, att det ej står alldeles skyddslöst, åtminstone mot sådan vanvård i hemmen, hvars verkningar äro lätt skönjbara.

»Under dessa omständigheter bör det ej väcka förvåning, att rättgångshandlingarna hafva att förtälja om fall, då den mest upprörande

behandling af fosterbarn fortgått årtal, innan gerningen omsider gjorts till föremål för åtal vid domstol. Efter all sannolikhet hafva många liknande förbrytelser förblifvit obeifrade. Hvad som i alla händelser kan tagas för säkert är, att svåra fall af vanskötsel ofta förekomma, om ock ej under förhållanden, som kunna föranleda åtal. Den statistiska redogörelsen under IV A innehåller en skildring af de sanitära vådor, för hvilka fosterbarn litet hvarstädes äro blottställda i följd af vårdslöshet, liknöjdhet eller grof okunnighet från vårdarnes sida och än vanligare på grund af fosterlegans otillräcklighet eller behovet för fosterföräldrarna att deraf använda större eller mindre del såsom den enda eller hufvudsakligaste inkomstkällan för dem sjelfva. Om ock sagda redogörelse, i likhet med länsstyrelsernas ofvan omförmälda yttranden, gifver det intryck, att vården om fosterbarn numera, i allmänhet taget, är mindre otillfredsställande än tillföre och särskildt på några orter synes uppfylla skäligena anspråk, framgår dock otvetydigt af hvad nu anförts, att så många och svåra missförhållanden derutinnan kvarstå, att det vore lika menligt för utvecklingen af samhällets sanitära och sedliga kraft som oförenligt med vår tids uppfattning af den sociala humanitetens kraf, om lagstiftaren underlåte att genom starkare vapen än de hittills brukade söka, i hvad på honom beror, bekämpa det onda.»

I sin underdåniga skrifvelse erinrar komitén slutligen, hurusom till komitén genom nådig remiss den 28 juni 1895 öfverlemnats Riksdagens skrifvelse den 7 maj 1893 i anledning af väckt motion om ändring af gällande bestämmelser rörande oäkta barns försörjning, hvilken fråga skulle af komitén tagas i öfvervägande vid fullgörandet af det komitén ursprungligen lemnade uppdrag. Komitén har emellertid, enligt hvad densamma i sin skrifvelse anmält, af anförda skäl funnit Riksdagens berörda skrifvelse icke kunna utöfva någon inverkan på de förslag, som komitén inför Eders Kongl. Maj:t framlagt; och Riksdagens skrifvelse i omförmälda ämne har sedermera den 30 december 1898 af dåvarande chefen för justitiedepartementet anmälts inför Eders Kongl. Maj:t, dervid Eders Kongl. Maj:t funnit densamma icke till någon åtgärd föranleda.

Af de utaf komitén ingifna fyra förslagen ankomma de två sista på slutlig beredning inom andra departement, till hvilka de för den skull lära böra öfverlemnas; och då de ej ega den gemenskap med hufvudfrågan, fosterbarnsvården, att dess behandling måste röna inverkan af de antydda båda förslagens fortgång, saknar jag anledning att i detta sammanhang vidare beröra desamma; utan vill jag i afseende å dem endast erinra, att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen

och öfverståthållareembetet anbefalts att, i sammanhang med från dem infortrade, i det följande omförmälda utlåtanden rörande de två första komitéförslagen, jemväl yttra sig öfver det fjerde af komiténs förslag, afseende vissa ändringar i förordningen angående fattigvården, hvarjemte utlåtande öfver detta förslag infortrats från kammarrätten. Äfven har genom nådig remiss den af Eders Kongl. Maj:t den 16 oktober 1896 tillsatta komité för utredning af frågan om åtgärder för beredande af lämplig uppfostran dels åt minderåriga förbrytare dels ock åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn fått tillfälle att vid fullgörande af sitt uppdrag taga nu berörda förslag i öfvervägande.

Hvad beträffar de af komitéen framlagda, på civildepartementets handläggning ankommande förslag, är det, såsom nyss antydts, förslaget till förordning om skydd för fosterbarn, som främst fordrar uppmärksamhet.

Att nu fullständigt redogöra för detta förslags innehåll torde ej vara af behovet påkalladt, utan jag tillåter mig hänvisa till det, jemte motiven, i tryck föreliggande förslaget. Dock bör jag ej underlåta att i korthet erinra om ifrågavarande förslags grunddrag, hvilka för öfrigt i åtskilliga delar öfverensstämma med de ursprungligen af helsovårds- och fattigvårdsnämnderna i Stockholm ifrågasatta bestämmelser.

Den blifvande författningen skall enligt komiténs förslag, 1 §, afse barn, som mot ersättning eller efter aftal derom fostras hos andra än sina föräldrar, stjuvföräldrar, far- eller morföräldrar eller laga förmyndare och icke fyllt sju år.

Helsovårdsnämnd eller, der sådan ej finnes, kommunalnämnd skall, hvar inom sitt verksamhetsområde, egna särskild omsorg åt fosterbarn till skydd för deras helsa och lif; och åligger nämnden att för detta ändamål dels söka hindra, att fosterbarnsvård utöfvas af personer eller på ställen, som äro olämpliga derfor, dels ock öfvervaka fosterbarnens behandling. (2 § i komitéförslaget.)

För rättighet att i enskild bostad utöfva fosterbarnsvård eller att för sådant ändamål upplåta eller öfvertaga särskild anstalt fordras, enligt 4 § i förslaget, tillstånd af vederbörande nämnd, hvilket tillstånd ej meddelas andra än dem, som ega nödiga kvalifikationer, enligt hvad i förslaget angifves.

Har tillståndshafvaren mottagit barn till fostran, åligger honom, jemlikt förslagets 9 §, att inom viss tid derom göra anmälan hos nämnden samt att lemna nämnden vissa uppgifter och handlingar.

Lemnadt tillstånd kan indragas (11 § i komitéförslaget). Utöfvar någon fosterbarnsvård utan vederbörligt tillstånd, meddelas honom af

nämnden föreläggande att inom viss tid från sig skilja det eller de fosterbarn, han omhänderhar. (12 § i komitéförslaget.)

Om så finnes för kommun eller någon del deraf behöfligt eller lämpligt, eger, enligt 13 § i komiténs förslag, helsovårds- eller kommunalnämnden förordna särskilda biträden, qvinnor eller män, att å nämndens vägnar, hvar inom sitt af nämnden bestämda område samt efter de föreskrifter, nämnden i öfrigt meddelar, närmast utöfva tillsyn öfver fosterbarnsvården.

I 16 § af förslaget stadgas att, i fall så anses nödigt eller lämpligt, ega, i stad, stadsfullmäktige eller, der sådana ej finnas, allmän rådstuga och, på landet, kommunalstämma att åt särskild styrelse uppdraga all den befattning med fosterbarnsvården, som eljest skulle utöfvas af helsovårds- eller kommunalnämnden.

Vissa af komitéförslagets öfriga bestämmelser komma att i det följande af mig omförmälas.

Genom det andra af nu ifrågavarande två förslag har komitén velat gifva § 8 af läkareinstruktionen en förändrad lydelse, hvarigenom förste provinsialläkare skulle uttryckligen tillerkännas icke blott rättighet utan äfven pligt att inspektera de allmänna och privata inrättningar, der barn fostras mot ersättning, jemte befogénhet att upptaga sådana för- rättningar i den årliga reseplanen.

Anbefalde att, efter hörande af vederbörande förste provinsialläkare i länen och förste stadsläkarne i Stockholm och Göteborg, afgifva underdåniga utlåtanden öfver förslagen om skydd för fosterbarn samt till ändring i läkareinstruktionen hafva Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga länen och öfverståthållareembetet med utlåtanden i dessa ämnen till Eders Kongl. Maj:t inkommit. Jemväl direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen har efter nådig remiss utlåtut sig i berörda frågor. Jemte det nu omförmälda underdåniga utlåtanden öfverlemnades till medicinalstyrelsen, anbefaldes ytterligare äfven denna myndighet att öfver ifrågavarande båda förslag afgifva underdånigt yttrande; och har sådant yttrande sedermera inkommit.

Samtliga de afgifna utlåtandena och yttrandena hafva slutligen varit öfverlemnade till nyss omförmälda den 16 oktober 1896 tillsatta komité för att vara för komitén tillgängliga vid besvarandet af förut nämnda remiss.

I det ojemförligt öfvervägande antalet af de afgifna utlåtandena och yttrandena tillstyrkas nu ifrågavarande af komitén framlagda två förslag eller lemnas desamma i sin helhet eller i hufvudsak utan erinran. Några af de hörde hafva likväl intagit en annan ståndpunkt, såvidt angår förslaget till förordning om skydd för fosterbarn; och jag torde böra i största korthet redogöra för de hufvudsakligaste invändningar, som framstälts af dem, hvilka dragit i betänkande att förorda detta förslags läggande till grund för lagstiftning i ämnet.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län förklarar sig för sin del icke kunna tillstyrka förslaget. Denna myndighet håller före, att förslagets genomförande skulle kännas alltför betungande, i synnerhet på landsbygden och för kommunalnämnderna, samt att lagstiftningen åtminstone till en början borde stanna vid en föreskrift om skyldighet för en hvar, som i enskildt hem till vård mottager fosterbarn under viss ålder, att inom viss kort tid derom göra anmälan hos fattigvårdsstyrelsen äfvensom hos helsovårdsnämnden, der sådan finnes. Föreskrifterna rörande särskilda anstalter för barnavård borde alldeles afskiljas från författningens öfriga bestämmelser.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län är tveksam, huruvida fosterbarnsväsendet verkligen erfordrar ingripande från statens sida, och befarar, att kontrollen komme att öka svårigheterna att få barn utackorderade, då äfven fullt aktningssäkra fosterföräldrar antagligen icke ville underkasta sig förslagets bestämmelser, hvilka kunde uppfattas såsom obehörig inblandning i privata angelägenheter och hvaraf följden vidare kunde blifva högre fosterlega såsom godtgörelse för de påbudna besvären. Derjemte torde förslaget i dess helhet komma att medföra ökad kostnad för barnens vård. Förslaget ginge allt för långt i reglementerande; och det kunde befaras, att förslaget, om det blefve lag, icke skulle blifva synnerligen verksamt å landsbygderna, när kommunalnämnderna redan vore upptagna af flerehanda lönlösa bestyr och förslaget icke stadgade böter eller vitesbestämmelser. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande — som ansåge medel att förekomma vanvård af barn redan förefinnas i gällande lagstiftning, hvilken ock kunde något skärpas — kunde icke förorda förslaget; anmärkande dock Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, att den föreskrift kunde införas, att den, som mottagit fosterbarn till vård, skulle vid vite derom göra anmälan hos helsovårds- eller kommunalnämnd samt att nämnden skulle ega att genom ledamot eller biträde skaffa sig underrättelse om barnets vård.

Likaså förklarar sig Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i

Hallands län, under framställande af åtskilliga detaljanmärkningar, ej kunna förorda förslaget antagande i befintligt skick.

Förste provinsialläkaren i Upsala län förklarar sig på anförda skäl vara tveksam i fråga om tillstyrkande af förslaget, derest detsamma skulle afses att samtidigt träda i kraft för hela landet. Hans tvekan skulle minskas, om det blefve öfverlemnadt åt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i de särskilda länen att, när så funnes påkalladt och lämpligt, bestämma tiden för den tillämnade författningens trädande i kraft inom länet eller delar deraf.

Äfven direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen har ställt sig mycket tveksam gent emot förslaget. Direktionen förklarar sig icke vara öfvertygad om behovet af den föreslagna lagstiftningen, enär hjälp mot de här och der, i synnerhet i de större städerna, förefintliga missförhållandena borde kunna vinnas derigenom, att den allmänna kontrollen öfver fosterbarnsvården skärptes. Mot förslagets grundtankar har direktionen emellertid, under förutsättning att en författning i ämnet anses erforderlig, intet att erinra, men befarar, att de föreslagna bestämmelserna med lätthet skola kunna kringgås, samt uttalar, att författningen ej borde från början göras tillämplig för landet i dess helhet, utan att det borde lemnas åt kommun, som så funne nödigt, att besluta om tillämpning inom kommunen af författningens bestämmelser.

Till direktionens uppfattning i afseende å de till allmänna barnhusinrättningen hörande fosterbarnens undantagande från den blifvande lagstiftningens tillämpning får jag anledning återkomma i det följande.

Beträffande frågan, huruvida en särskild lagstiftning om skydd för fosterbarn öfverhufvud är önskelig eller behöflig hos oss, hafva de vederbörande, som yttrat sig öfver komitéförslaget, nästan enhälligt omfattat den mening, att så är förhållandet. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län har emellertid, såsom nämnts, ansett, att redan nu gällande bestämmelser lemnade tillräcklig möjlighet till ingrepp mot vanvård af barn, således äfven fosterbarn. Det lagrum, som dervid särskildt framhållits, § 13 mom. 2 i förordningen angående fattigvården, har deremot å andra håll förmenats icke ega den innebörd, att detsamma gjorde tillfyllest för ändamålet; och att det af vederbörande fattigvårdsstyrelser i ytterst ringa grad bringas till tillämpning gent emot vanvård af barn, har komitén utrönt och påpekat. För min del ansluter jag mig till komiténs uppfattning, att de bestämmelser i nu gällande lagstiftning, som kunde anses tillämpliga gent emot

en dålig fosterbarnsvård, af flere skäl icke äro tillräckliga för ett verkamt ingrepp deremot.

Dermed är dock den nyss uppställda frågan ej alldeles afgjord. Af åtskilliga myndigheter, som i öfrigt äro gynnsamt stämda mot komitéförslaget, har uttalats, att på deras orter och enligt deras kännedom vanvård af fosterbarn näppeligen förekomme. En blick på den af komitén framlagda tabell, deri de af komitén hörde tjensteläkarnes svar sammanfattats, kunde synas bekräfta, att vanvård af fosterbarn utgjorde ett jemförelsevis mera sällsynt undantag, hvadan tilläfventyrs särskild lagstiftning deremot ej vore af behovet påkallad. Komitén har emellertid påvisat orsaker till att läkarnes utsagor å åtskilliga håll blifvit jemförelsevis fördelaktiga för fosterbarnsvården i landet. Granskar man, säger komitén, närmare de grunder, som i ena eller andra fallet anförts för de afgifna svaren, finner man snart att, der läkaren haft tillfälle att förvärfva egen erfarenhet beträffande de omsporda förhållandena, allvar samma anmärkningar i regeln anförts mot det nuvarande tillståndet, äfven om mångenstädes en afgjord tendens till förbättring kunnat på detta liksom på så många andra områden under senaste tiden spåras. Fattigvårdsstyrelsernas och presterskapets meddelanden, tillägger komitén, gå ock väsentligen i den rigtning, att fosterbarnsvården är långt ifrån att vara sådan som sig bör.

Vissa af komitén anförda siffror förtjena att i detta sammanhang omförmälas. Hela antalet fosterbarn, rörande hvilka komitén erhållit åldersuppgifter, utgjorde 36,215. Af dessa tillhörde något mer än en tredjedel den åldersgrupp, som enligt komitéförslaget skulle utgöra föremål för författningen. Komitén har nu beträffande de i denna åldersgrupp ingående fosterbarn genom utförda beräkningar påvisat, hurusom under första lefnadsåret dödligheten bland fosterbarnen är mer än 2¹/₂ gånger större än bland barn i allmänhet samt att i fråga om åldersklassen från ett till med sex år dödstalet (hvarmed förstås antal döde af 1,000) för samtliga barnen är 14,5, men för fosterbarn 23,9. Om båda jemförelserna gjordes särskildt för landsbygden och särskildt för städerna, skulle städerna visa ännu ogynnsammare tal för fosterbarnen i förhållande till barn i allmänhet. Nämnade siffrors innebörd kan ej missförstås. Sin belysning vinna de ock genom förutnämnda skrift af medicinalrådet Wawrinsky samt genom komiténs redogörelse i bilagan IV A.

Om man af det nu anförda föranledes att omfatta den mening, att en särskild lagstiftning rörande fosterbarnsväsendet erfordras, skulle det likväl kunna ifrågasättas och har äfven ifrågasatts, om det är af

nöden, att denna lagstiftning, såsom komitén tänkt sig, omfattar hela riket. Jag tvekar dock ej att på skäl, som redan i Stockholms helsovårds- och fattigvårdsnämnders förut omförmälda framställning anförts, biträda komiténs uppfattning, till hvilken i öfrigt de fleste, som yttrat sig i detta hänseende, anslutit sig.

Öfverväger man det förslag till särskild lagstiftning rörande fosterbarnsväsendet, som af komitén framlagts, och de invändningar, som gjorts mot att grunda en sådan lagstiftning på nämnda förslag, finner man helt visst, att dessa invändningars betydelse ingalunda får underskattas. Jag hyser dock den förhoppning, att invändningarna åtminstone delvis skola kunna undanrödjas genom modifikationer i de föreslagna bestämmelserna. Sådana modifikationer blifva ock af nöden i följd af anmärkningar, som framstälts af myndigheter, hvilka i hufvudsak ej haft något att erinra mot att komitéförslaget rörande skydd för fosterbarn vinner helgd af författning. Jag vill redan nu säga, att jag, med hänsyn dertill att fosterbarnsväsendet hos oss ej torde förete alltför svåra eller mycket ofta förekommande missförhållanden, ej finner betänklighet vid att man i den särskilda lagstiftningens begynnelse nöjer sig med delvis mindre ingripande och stränga bestämmelser, än dem komitén ifrågasatt.

Då jag nu öfvergår till komitéförslagets särskilda föreskrifter, har jag först att yttra mig om den tillämnade författningens räckvidd, d. v. s. hvilka grupper af barn densamma bör afse. 1 § i komitéförslaget.
(§ 1 i bilagda förslag.)

I fråga härom hafva vissa anmärkningar framstälts mot komiténs förslag i 1 §. Så har man uttalat den farhåga, att författningens inskränkande till barn, som »mot ersättning eller efter aftal derom fostras» o. s. v. vore olämplig, enär författningen härigenom möjligen kunde komma att kringgås genom falska förebäranden, att man utöfvade fosterbarnsvård utan ersättning och endast af människokärlek. Vidare har det framhållits att, om barnets stjuvföräldrar, far- eller morföräldrar eller laga förmyndare mot betalning åtagit sig dess vård, kontrollen då oftast vore mest behöflig. Äfven har man anmärkt, att åldersgränsen borde höjas. Det har slutligen äfven ifrågasatts, huruvida ej barn, som uttingats af fattigvårdsstyrelse inom dess distrikt, borde ställas utom författningens tillämpning.

Komitén har redan i förväg emottett dylika invändningar och mer eller mindre utförligt yttrat sig derom. Beträffande den sista anmärkningen har komitén i de af densamma föreslagna undantag från för-

fattningen, till hvilka jag framdeles återkommer, i viss mån tillmötesgått denna anmärkning. För min del ansluter jag mig på de af komitéen anförda skäl till komitéens förslag i nyss berörda hänseende; dock torde i uttrycket: barn, som mot ersättning eller efter aftal derom fostras, o. s. v. orden »eller efter aftal derom» böra, såsom saknande egentlig betydelse och möjligen ledande till missförstånd, utgå.

2 § i komité-
förslaget.
(§ 2 i bilagda
förslag.)

Mot komitéens förslag att åt helsovårds- och kommunalnämnderna anförtro handhafvandet af den särskilda tillsyn öfver fosterbarnsväsendet, som den blifvande författningen skulle afse, hafva åtskilliga anmärkningar framstälts. Så har man påyrkat, att tillsättandet af särskilda styrelser att i nämndernas ställe utöfva berörda tillsyn borde blifva regel; blott undantagsvis, efter derom gjord ansökning, skulle vederbörande nämnd öfvertaga styrelsens värf. Särskildt har man ansett, att kommunalnämnderna vore mindre skickade att utöfva ifrågasvarande tillsyn och dessutom belastade med andra uppdrag. Från ett håll har med anledning deraf föreslagits inrättandet i hvarje kommun af en »distriktssundhetsbyrå» för öfvertagandet af kommunalnämndens alla åligganden beträffande helso- och sjukvårdsfrågor.

För min del biträder jag i nu berörda hänseende komitéens förslag. Den föreliggande frågan, såsom komitéen framlagt densamma, är en ren helsovårdsangelägenhet, och då torde helsovårdsnämnden i stad och kommunalnämnden, hvilken å landet utöfvar och fortfarande lär böra utöfva helsovårdsnämnds funktioner, vara närmast att handhafva den särskilda tillsyn öfver fosterbarnsvården, som genom den blifvande författningen skulle anordnas. Att jag, i likhet med komitéen, anser, att en särskild styrelse må inrättas, der sådant anses nödigt eller lämpligt, framgår af det följande.

Jag bör i detta sammanhang erinra, hurusom i förutnämnde den 16 oktober 1896 tillsatte komiterades betänkande rörande vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling ifrågasatts, att åt den af komiterade föreslagna barnavårdsnämnden omsorgen om fosterbarnsväsendet kunde anförtros, men att denna tanke just på grund af uppfattningen utaf fosterbarnsväsendet såsom en helsovårdsfråga icke vunnit anslutning vid berörda, numera inför Eders Kongl. Maj:t anmälda komitébetänkandes behandling.

4 och 7 §§ i
komité-
förslaget.
(§ 5, § 6 mom.
3 och § 7 i bi-
lagda förslag.)

En ytterst viktig del af komitéförslaget utgör det af komitéen ifrågasatta s. k. generella koncessionstvånget, innebärande att man för rätt att utöfva fosterbarnsvård måste på förhand förskaffa sig tillstånd der-

till af vederbörande nämnd. Utan tvifvel vore detta koncessionstvång med efterföljande anmälan vid hvarje särskildt barns mottagande en konsekvent och kraftigt verksam åtgärd; men jag har likväl dragit i betänkande att tillstyrka koncessionstvångets omedelbara införande.

Det är nemligen till en början ej osannolikt, att ett koncessionstvång, med strängt uppehållande af vissa kvalifikationer för vinnande af tillstånd, skulle på många håll kännas såsom ett svårt ingrepp i den enskildes handlingsfrihet. Det har ock blifvit anmärkt, att det generella koncessionstvångets införande skulle medföra, att fosterbarnsvården i lukrativt syfte gjordes till ett formligt yrke, samt att de aktningvärda fosterföräldrarna, just de som man icke ville förlora, kunde komma att draga sig tillbaka af motvilja för reglementeringen. De åter, som underkastade sig densamma, skulle sannolikt i gengäld söka att få fosterlegan höjd — något som äfven kunde motiveras af de föreslagna krafven på fosterbarnsvårdens beskaffenhet.

Berörda anmärkningar må tillmätas större eller mindre betydelse, men man måste under alla förhållanden medgifva, att af den föreslagna nya lagstiftningens olika bestämmelser just fordran på ett förvärfvadt tillstånd för rätt att utöfva fosterbarnsvård måste från fosterföräldrarnes, kanske ock från helsovårds- och kommunalnämndernas, sida framträda såsom mest betungande och synas mest främmande.

Till förmån för krafvet på förvärfvandet af ett generellt tillstånd har komitén åberopat, bland annat, att koncessionstvånget kunde förenas med möjlighet att lätt och skyndsamt tillgodose utackorderingsbehofven, då de, såsom ofta hände, vore trängande. De, som önskade taga fosterbarn, men ej visste, när eller hvar sådana stode att erhålla, kunde på förhand förskaffa sig koncession, att användas då tillfälle dertill yppades. Helsovårds- och kommunalnämnderna å sin sida kunde vid ingående förfrågningar lemna anvisningar å lediga platser hos godkända fosterföräldrar eller barnavårdsanstalter och sålunda fungera såsom utackorderingsbyråer.

Vidare har komitén anmärkt, att vid koncessionsansökningarnas pröfning tillfälle icke gäfves att fästa afseende vid, att det för en kommun kunde vara önskvärdt, att vissa barn icke fostrades derinom, samt att därför anledning vore att förmoda, att vid koncessionstvång frågan i hvarje fall skulle blifva mer opartiskt bedömd, än om hänsyn kunde tagas till detta intresse.

Hvad den första af dessa utaf komitén framhållna fördelar af det generella koncessionstvånget beträffar, framgår af komiténs utlåtande, att en utackorderingsbyrå, om ock af jemförelsevis ringa omfattning,

redan under nuvarande förhållanden inrättats och varit till gagn i Stockholm. Denna institutions utveckling och inrättande af nya sådana å de ställen, der de kunna behövas, torde emellertid under medverkan af helsovårds- eller kommunalnämnden lätt kunna ske äfven utan införande af koncessionstvånget. Det är icke osannolikt, att koncessionsprincipen, äfven om densamma ej direkt lagstadgas, kan komma att på de orter, der behovet af utackorderingsbyrå särskildt förefinnes, utveckla sig genom frivilligt gjorda anmälningar af dem, hvilka önska mottaga fosterbarn. Man kunde på detta sätt genom att för närvarande nöja sig med anmälningssystemet hafva utsigt att vinna en naturlig och lätt framtida öfvergång till koncessionstvånget.

Att det generella koncessionstvånget skulle, såsom komitén förväntat, medföra större opartiskhet från helsovårds- eller kommunalnämndens sida vid afgörandet af frågan om fosterföräldrarnes lämplighet och derigenom förekomma, att obehöriga hinder lades för mottagandet inom en kommun af vissa fosterbarn, som kunde anses böra undvikas, synes mig icke afgjort. Kunde man verkligen befara, att nämnden vid en utan infördt koncessionstvång skeende anmälan om ett fosterbarns mottagande skulle af obehöriga hänsyn och på skenbara skäl vilja förmena vederbörande att behålla barnet, lärer man likaledes kunna antaga, att nämnden ej skulle draga i betänkande att under motsvarande förhållanden indraga en koncession eller förelägga koncessionshafvaren att skilja barnet från sig. Det vore för öfrigt, under den angifna förutsättningen att nämnden skulle låta sitt handlingssätt bestämmas af obehöriga motiv, till äfventyrs ej alldeles otänkbart, att den generella koncessionen endast meddelades under mer eller mindre öppet uttalade förbehåll derom, att barn af vissa kategorier, t. ex. från andra kommuner, ej finge mottagas till vård och fostran.

Hvad jag nu anfört synes, med särskild hänsyn till hvad vissa hörda myndigheter anmärkt, böra föranleda, att man hos oss för närvarande kan och bör inskränka sig till föreskrifter rörande fosterbarnsvården, hvilka både komma att uppfattas såsom ett mindre kännbart ingrepp och ej så lätt leda till en sträng tillämpning som ett generellt koncessionstvång. Man synes kunna stanna vid införandet af en anmälningsskyldighet, sådan som redan enligt komiténs förslag skulle åligga koncessionshafvaren vid hvarje särskildt fosterbarns mottagande, och vid berörda anmälan skulle de af komitén föreslagna uppgifter lemnas af barnafostraren — med detta ord kunde i den blifvande författningen betecknas den, som mottagit barn för vård och fostran i enskild bostad, samt, då fråga är om barn, som in-

tagits i särskild anstalt, der fosterbarnsvård utöfvas, anstaltens innehafvare eller dess föreståndare, om sådan finnes. Tillika skulle man stadga rätt och skyldighet för nämnden att vid den gjorda anmälan tillse, huruvida barnet, med hänsyn till dess bästa, må förblifva i fostrarens vård. Dervid borde visserligen i hufvudsak de synpunkter, komitén velat göra gällande i fråga om koncessions beviljande, tjena till ett rättesnöre för nämndens handlingssätt. Men likasom nämnden af sig sjelf lärer föränledas att ej i oträngda mål upphäfva en redan börjad fosterbarnsvård, skulle man icke ålägga nämnden att vid den gjorda anmälan omedelbarligen skrida till barnets skiljande från fostraren i andra fall, än då nämnden med hänsyn till barnafostrarens personliga egenskaper och förhållanden eller beskaffenheten af den lägenhet, der barnet fostras, finner uppenbart, att barnet ej kan hos fostraren erhålla fullt tillfredsställande vård, äfvensom då barn, som anmälts till vård och fostran i enskild bostad, icke uppnått ett års ålder och fostraren redan till vård och fostran omhänderhafver två sådana barn; dock att nämnden härvid må göra det undantag, hvartill särskild anledning må förekomma.

I andra fall skulle nämnden först sedan sig visat, att barnafostraren åsidosätter honom tillkommande skyldighet i afseende å det anmälda barnets vård och skötsel, skrida till barnets skiljande från fostraren. Men härvid kunde det ock stå nämnden öppet att förut söka genom lämpliga föreställningar — härtill vill jag utbyta den af komitén föreslagna varningen — åstadkomma rättelse i missförhållandena.

Dessa af mig ifrågasatta bestämmelser hafva, såsom antydts, en förebild bland de i komiténs förslag angifna fall, då sökt koncession bör af nämnden vägras. Skilnaden består först och främst deri, att enligt mitt förslag fostrarens fullständiga olämplighet måste vara alldeles uppenbar, för att nämnden vid anmälan genast skall skrida till att skilja barnet från fostraren. Jag har ej heller ansett mig böra såsom ovilkorliga skäl till ingrepp uppställa förlust af medborgerligt förtroende samt saknad af mannens samtycke för hustru, som sammanlefver med mannen och vill åtaga sig fosterbarnsvård. I afseende å förlust af medborgerligt förtroende har redan komitén tvekat om lämpligheten af att göra densamma till ett ovilkorligt hinder för koncessionen. Och då förlust af medborgerligt förtroende enligt strafflagen kan ådömas för några slag af brott, hvilka ej innebära, att vederbörande afgjort är olämplig till barnafostrare, har jag trott mig sakna anledning att bland absoluta hinder för idkande af fosterbarnsvård uppställa förlust af medborgerligt förtroende.

Om de af mig nu föreslagna ändringar i komiténs förslag vidtagas, synes det mig vara sannolikt, att det allmännas fordran på en kontrollerande uppsigt öfver fosterbarnsväsendet i vederbörandes ögon kommer att förlora en väsentlig del af sin skärpa. De af mig ifrågasatta bestämmelser borde i sin tillämpning leda dertill att, på samma gång en afgjordt dålig fosterbarnsvård i väsentlig mån förebygdes och en dålig, som icke ville låta bättra sig, blefve afbruten, krafven på fostrarens lämplighet för sitt kall icke från början blefve ställda så högt, att man äfventyrade att sakna tillgång på passande fosterföräldrar.

Utom den anmälningsskyldighet, hvarom nu nämnts, skulle äfven för vissa andra fall en dylik skyldighet åligga barnafostrare. Det är nemligen nödigt, att anmälan af honom göres hos vederbörande nämnd dels vid ombyte af lägenhet inom kommunen, dels ock vid flyttning till annan kommun. I senare fallet skall han hos dess helsovårds- eller kommunalnämnd göra ny fullständig anmälan. Den af komitén föreslagna anmälningsskyldighet för det fall, att fosterbarnet affidit eller barnafostraren lemnat detsamma ifrån sig, bör ock bibehållas.

10 § 1 mom.
i komité-
förslaget.
(§ 6 mom. 1 i
bilagda för-
slag.)

Enligt 10 § 1 mom. i komiténs förslag skulle det åligga tillståndshafvaren att så vårda sina fosterbarn, att de icke lida brist på sund föda, lämplig beklädnad, värme eller frisk luft, samt att sörja för, att de jemväl i öfrigt åtnjuta den skötsel, som för deras välbefinnande kräfves. Sjuknar fosterbarn, skulle det åligga tillståndshafvaren att bereda det den särskilda vård, omständigheterna påkalla.

Utan tvifvel innebära dessa föreskrifter något som måste anses eftersträfvansvärdt vid hvarje barns fostran; och hvad särskildt angår sjukvården är jag ense med komitéen derom, att författningen bör innehålla en bestämd föreskrift i afseende å densamma, när ödesdigra fel och försummelse från fosterföräldrars sida ofta lära förekomma vid inträffade sjukdomsfall bland fosterbarnen. Såsom en myndighet anmärkt, kan emellertid långt ifrån alltid hvarje barn, som fostras hos sina egna anhöriga, påräkna en vård och skötsel af den beskaffenhet, som komitéen på nyss nämnt sätt beskrifvit och velat betrygga åt fosterbarnen. Med den af komitéen föreslagna bestämmelsen har man jemfört uttrycken i § 1 af förordningen angående fattigvården, enligt hvilken nödtorftig fattigvård under viss förutsättning skall lemnas den, som saknar egna medel samt underhåll och vård af annan. Och man har gjort gällande, att mer än den nödtorftiga vård, som samhället sjelft uppställer såsom måttet för fattigunderstöd, borde ej utkrävas af foster-

föräldrar — derest ej, med afseende å föräldrars eller barnets egna tillgångar, inskränkningen till en sådan vård kunde anses såsom vanvård.

Väl må det ej anses origtigt att för späda barn önska en bättre omvårdnad, än som i allmänhet kan komma fattighjon till del. Jag måste dock medgifva, att de gjorda invändningarna ej sakna berättigande. Fördenskull och då komiténs nu berörda förslag kan synas syfta åt en mera fullkomlig fosterbarnsvård, än man tyvärr kan hoppas allmänt tillgodokomma barnen, samt, om det bibehålles, möjligen kunde gifva större berättigande åt de uttalade farhågorna för att den nya lagstiftningen skulle medföra ökade kostnader för fosterbarnsvården, har jag trott, att man kunde inskränka sig till en föreskrift derom, att barnafostrare skall egna fosterbarn den omsorg och skötsel, som för dess tillfredsställande vård erfordras. På helsovårds- eller kommunalnämnden får det ankomma att under den fortgående tillsynen öfver fosterbarnsvården söka småningom närma densamma till det bästa möjliga, och då nämnden skall ega att meddela de barnafostrare, som deraf äro i behof, närmare förhållningsregler, får nämnden härigenom ett lämpligt hjälpmedel för vinnandet af syftet med den nya lagstiftningen: en förbättrad fosterbarnsvård.

Det magtmedel, helsovårds- eller kommunalnämnden enligt komiténs förslag har att tillgripa för att förhindra en olämplig fosterbarnsvård, är, frånsedt tillståndets indragning, barnets skiljande från fostraren. Har barn hos tillståndshafvare uttingats mot så låg fosterlega eller eljest på så ofördelaktiga vilkor, att tillståndshafvaren uppenbarligen icke kan gifva barnet föreskrifven vård och skötsel, skulle, enligt 10 § 2 mom. i komitéförslaget, helsovårds- eller kommunalnämnden ega rätt att förordna, att tillståndshafvaren genast eller inom tid, nämnden förelägger, skall lemna barnet från sig till den, som det uttingat eller nämnden eljest bestämmer. Enahanda skyldighet skulle enligt 12 § 1 mom. i förslaget gälla för den, som utan tillstånd eller ock sedan tillstånd indragits utöfvar fosterbarnsvård.

10 § mom. 2
och 12 § mom.
1 i komité-
förslaget.
(§§ 7, 8, 9, 11
och 19 i bi-
lagda förslag.)

Utan tvifvel är rätta korrektivet vid en dålig fosterbarnsvård att söka i dess undanrödjande, afbrytande af barnets omhänderhafvande af fostraren. Derom skall således nämnden ega förordna beträffande ett anmaldt barn och äfven i fråga om barn, hvars mottagande till fostran ej behörigen anmälts. Men då komiténs såsom enda ingrepp mot en ej koncessionerad eller en befarad dålig vård nöjer sig med barnets skiljande från fostraren, eventuellt i samband med tillståndets indragande, är jag ej ense med komiténs. Vare sig man omfattar tillståndsprincipen

eller inskränker sig till en blott anmälningspligt, torde nämnden svårli- gen endast genom anlitan- de af den af komitén föreslagna åtgärden komma till rätta med hänsynslöst tredskande fosterföräldrar. Gång efter annan komme dessa antagligen att utan tillstånd eller utan anmälan mottaga fosterbarn, obekymrade om den eventualiteten, att nämnden, när densamma omsider erhåller kunskap om den fosterbarnsvård de utöfva, låter skilja barnen från dem. Fosterlegan låta de betala sig i förskott och fylla lätt nog och kanske snart nog platsen efter det barn, som de måst lemna ifrån sig. Mig synes, att de olägenheter, som de upprepade ingreppen från nämnden medföra för fosterföräldrarne, vida öfverträffas af de besvär och svårigheter, som nämnden härvid torde få att utstå.

I anledning af hvad jag nu anfört har jag trott, att nämnden, jemte åtgärden att skilja barnet från fostrare, bör ega andra magt- medel till sitt förfogande. Det synes mig böra tillåtas nämnden att, då föreläggande om barns öfverlemnande till annan gifves fost- raren, tillika meddela honom förbud för att vidare mottaga foster- barn. Skulle förbudet öfverskridas, bör fostraren kunna fällas till böter från och med tio till och med ett hundra kronor. Likaså bör den, som ej fullgör de för olika fall stadgade anmälningarna om barns mottagande, om flyttning m. m., kunna bötfällas. Åtalsrätt och pligt bör tillkomma allmän åklagare, dock, såsom mig synes, endast efter anmälan af nämnden. En dylik inskränkning i åklagarens befo- genhet och skyldighet anser jag påkallad af de ömtåliga förhållanden, som i författningen afses och som förmått komitén att i fosterbarnens intresse alldeles afstå från yrkandet på böter och viten gent emot för- sumliga fosterföräldrar. I fråga om behörig domstol, böters förvand- ling m. m. torde samma bestämmelser böra uppställas som rörande förseelser mot helsovårdsstadgan.

Endast i nyss omförmälda fall skola böter komma till användning: man skall, i enlighet med komiténs mening, ingalunda söka att af fost- raren genom böter eller viten framtvunga en bättre fosterbarnsvård. Emellertid måste jag erkänna, att de olägenheter af bötesstraffets an- vändning gent emot barnafostrare, som komitén framhållit, onekligen kunna uppstå i några af de fall, då enligt mitt förslag böter skulle kunna ådömas fostrare. Dock må härvid erinras att, då åtal endast efter anmälan af nämnden skulle kunna komma till stånd, det ligger i nämndens egen hand att inskränka bötesstraffets användning till fall, som visa sig oundgängligen påkalla näpst. Det torde ock kunna anta-

gas, att i sådana fall oftast ett föreläggande om barnets skiljande från barnafostrare af en eller annan anledning blir af nöden.

I detta sammanhang vill jag mot komiténs förslag anmärka, att en låg fosterlega icke bör uppställas såsom under alla förhållanden gifvande anledning för nämnden att låta skilja barnet från fostraren. Det har af några hörda myndigheter med skäl påpekats, att fosterlegan stundom sättes låg på grund af de släktskaps- eller andra förbindelser, i hvilka barnets föräldrar stå till fostraren, och att därför en låg lega ej alltid utgör presumtion för en dålig fosterbarnsvård. Först när denna visar sig ega rum, bör nämnden inskrida. Med hänsyn till hvad jag nu yttrat skulle man kunna anse onödigt att fasthålla vid den af komitéen föreslagna och äfven af mig upptagna skyldigheten att vid anmälan om barns mottagande tillika uppgifva fosterlegans storlek. Då likväl beloppet af fosterlegan alltid utgör ett betydelsefullt moment, ity att betingandet af en oskäligt låg fosterlega innebär en maning för nämnden att hafva särskild uppmärksamhet vid huru barnet vårdas, har jag trott, att omförmälda bestämmelse borde bibehållas.

När ett föreläggande om barns skiljande från fostraren skall ega rum, bör föreläggandet enligt komiténs förslag afse barnets öfverlemnande till den, som det uttingat eller nämnden eljest bestämmer. Häremot hafva från flere håll gjorts invändningar; och med hänsyn till dem anser jag det böra stadgas, att barnet skall öfverlemnas till den, som är skyldig om barnet taga vård, d. v. s. i regeln barnets föräldrar eller vederbörande fattigvårdsstyrelse.

Jemlikt 14 § i komiténs förslag skola hos helsovårds- eller kommunalnämnden angående fosterbarnsvården i kommunen föras anteckningar i liggare. Liggarne, en för fosterbarnsvård i enskilda hem och en för fosterbarnsvård i särskilda anstalter, föras enligt formulär, som af Eders Kongl. Maj:t skulle fastställas och till hvilka formulär komitéen uppgjort förslag. Om tillståndsprincipen ej varder genomförd, utan man komme att nöja sig med de anordningar, jag nu förordat, följer redan häraf nödvändigheten af vissa förändringar i formulären. Äfven i öfrigt torde de kunna något förenklas.

Skulle mitt i det följande framställda förslag om vissa lättnader för särskilda anstalter, der fosterbarnsvård utöfvas, vinna nådigt bifall, torde i formuläret för den liggare, som skulle afse sådana anstalter, böra beredas plats för anteckningar i omförmälda hänseende.

Enligt 15 § i komiténs förslag skall helsovårds- eller kommunalnämnden till pastorsembetet afgifva förteckning öfver fosterbarn inom

kommunen. Pastorsembete på landet skall sedermera till vederbörande provinsial- eller extra provinsialläkare insända denna förteckning, och komitén antyder i motiveringen såsom önskligt, att pastorsembetet dessförinnan tager en afskrift af förteckningen. För att ej ytterligare öka de för pastorsembetena redan mycket betungande expeditionsgöromålen anser jag, att vederbörande nämnd å landet kunde åläggas att direkt till provinsialläkaren eller extra provinsialläkaren insända ett exemplar af förteckningen.

13 § i komité-
förslaget.
(§ 12 i bilagda
förslag.)

Komiténs i 13 § väckta förslag angående anställande af särskilda biträden åt helsovårds- eller kommunalnämnden har väckt anklang hos myndigheterna, och jag vill gerna upptaga detsamma, med den modifikation i biträdenas af komitén angifna uppgift, som betingas af koncessionstvängets öfvergifvande. Äfven gillar jag komiténs i sammanhang härmed framställda förslag, att, der särskilda biträden icke äro förordnade, nämndens ledamöter skola i vissa uppgifna fall hafva de pligter och rättigheter, som tillmätts biträdena; och torde dervid tydligt böra angifvas, att — såsom ock komitén i motiven uttalat — nämndens ledamöter, i likhet med biträdena, böra tilldelas särskilda områden.

16 § i komité-
förslaget.
(§ 3 i bilagda
förslag.)

Vidare ansluter jag mig till komiténs i 16 § gjorda förslag om inrättande, då så finnes nödigt eller nyttigt, af en särskild styrelse — densamma synes mig böra få namn af fosterbarnsnämnd — hvilken skulle öfvertaga helsovårds- eller kommunalnämndens funktioner i afseende å fosterbarnsväsendet. I fråga om de af komitén föreslagna bestämmelser, som angå berörda särskilda styrelse, har jag i vissa hänseenden en skiljaktig åsigt. I sitt förslag om biträdens anställande har komitén utgått från att qvinnan är framför mannen lämpad att handhafva den närmare tillsynen öfver fosterbarns vård. Rigtigheten af denna tanke ger mig anledning till det förslag, att kommunerna kunde få bland de valde ledamöterna i fosterbarnsnämnden insätta qvinnor. Då fosterbarnsnämnder lära komma att tillsättas i de kommuner, der det företrädesvis är magtpåliggande, att tillsynen öfver fosterbarn utöfvas både med nit och insigt, torde nämnda tillägg kunna blifva till nytta. Vidare anser jag den skilnad böra göras mellan fosterbarnsnämnden, å ena, samt helsovårds- eller kommunalnämnden, å den andra sidan, att vald ledamot af den förra bör ega att när som helst afsäga sig uppdraget. Man undveke derigenom att öka antalet af de kommunala uppdrag, hvilkas åtagande utgör medborgerlig pligt. Derjemte synes mig den jemförelsevis begränsade men grannlaga uppgift, som fosterbarnsnämnden skulle erhålla, fordra, att nämnden så mycket som möjligt

sammansättes af personer, hvilka ega såväl intresse för nämndens arbete som tillfälle att nitiskt egna sig deråt. För vinnande af ett sådant önskemål är frihet från tvång att kvarstå i nämnden en förutsättning.

Komiténs förslag innehåller i 18 § vissa föreskrifter, afseende Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes rätt att vid behof ingripa i fråga om vanvård af fosterbarn och att för ändamålet föranstalta om undersökning genom vederbörande läkare, hvilken efter verkställd undersökning skulle till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande afgifva berättelse. I enlighet med hvad en af de hörda myndigheterna yrkat torde man böra gifva dessa bestämmelser ett tillägg. Då nemligen polisman eller kronobetjent, som finner vanvård af fosterbarn ega rum eller att fara därför är förhanden, bör ega att härvid ingripa, torde man böra lemna honom anvisning att anmäla förhållandet hos helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd eller, om så finnes lämpligare, inberätta saken till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande. Denna myndighet skall då, lika som i fall eljest anledning förekommer att fosterbarn vanvårdas, förordna vederbörande läkare att göra undersökning på stället. Läkaren bör naturligen vara berättigad till ersättning för förrättningen.

18 § i komitéföreläggandet. (§ 16 i bilagda förslag.)

I 19 § upptager komitén vissa undantag från de i öfrigt i förslaget gifna bestämmelser.

Enligt 1 mom. skall förordningen icke gälla för det fall, att barn mot ersättning eller efter aftal derom fostras å barnavårdsanstalt, ställd under fattigvårdsstyrelsens förvaltning och inseende samt belägen inom det fattigvårdssamhälle, som utsett styrelsen. Denna bestämmelse synes mig kunna, med någon förändring i affattningen, kvarstå.

19 § 1 mom. i komitéföreläggandet. (§ 17 mom. 2 i bilagda förslag.)

Andra mom. i 19 § innehåller, att vissa i förslaget upptagna föreskrifter om anmälningsskyldighet vid barns mottagande, föreläggande att lemna barn från sig och underrättelse till vederbörande fattigvårdsstyrelse om indragning af tillstånd ej skola ega tillämpning i afseende å barn, som af fattigvårdsstyrelsen uttingats till fostran inom fattigvårdssamhället, under förutsättning dervid att fattigvårdsstyrelsen tillika är kommunalnämnd och att befattningen med fosterbarnsvården icke uppdragits åt särskild styrelse. Efter vidtagande af den förut af mig föreslagna förändringen, afseende att tillståndsprincipen icke skulle vinna tillämpning, kunna de bestämmelser i författningen, som skola motsvara 19 § 2 mom. i förslaget, inskränka sig till att i omförmälda fall föreskrifterna rörande anmälan om barns mottagande samt föreläggande för barnafostrare att lemna barn från sig ej skola ega tillämpning

19 § 2 mom. i komitéföreläggandet. (§ 17 mom. 3 i bilagda förslag.)

i afseende å barn, som af fattigvårdsstyrelse uttingats till fostran inom fattigvårdssamhället, dock att det skall ankomma på fattigvårdsstyrelsen-kommunalnämnden att tillse, att dessa barn ej hos fostrare uttingas eller för vård qvarblifva under omständigheter, som annars föranleda till fosterbarns skiljande från fostraren.

19 § 3 mom. i
komiteför-
slaget. (§ 17
mom. 1 i bi-
lagda förslag.)

I 3 mom. af 19 § i komiteförslaget förklaras att, om styrelse för barnvårdsanstalt, hvars ordning Eders Kongl. Maj:t fastställt, önskar, att förordningen icke må tillämpas i afseende å barn, som tillhöra anstalten och fostras inom den kommun, der styrelsen har sitt säte, styrelsen skall härom göra underdånig ansökning.

I sin motivering har komitén uttalat, att nyss nämnda undantag föreslagits med tanken fästad förnämligast på allmänna barnhusinrättningen i Stockholm. Denna institution vitsordas på goda grunder såsom i det stora hela mönstringill, bland annat derutinnan, att de barnhusbarn, som utackorderas hos enskilda personer inom hufvudstaden, äro föremål för periodiska mönstringar och tid efter annan i fosterföräldrarnes hem verkställda inspektioner. Komitén finner förty skäligt, att för såväl nämnda inrättning som andra, hvilka kunna finnas med densamma jemförliga, utväg beredes att varda från särskild uppsigt befriade, i den mån 19 § 3 mom. utmärker.

Med anledning af nu omförmälda bestämmelser i komiténs förslag framhåller direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen i sitt afgifna utlåtande såsom något anmärkningsvärdt, att enligt 19 § 1 mom. förordningen utan vidare förklaras skola icke gälla för det fall, att barn fostras å barnvårdsanstalt, stald under fattigvårdsstyrelses förvaltning och inseende samt belägen inom det fattigvårdssamhälle, som utsett styrelsen, under det att direktionen, som, tillsatt af Eders Kongl. Maj:t, arbetade med af Eders Kongl. Maj:t fastställt reglemente och som på det område, hvarom fråga vore, väl finge anses såsom en af landets sakkunnigaste myndigheter, skulle nödgas hos Eders Kongl. Maj:t söka befrielse från tillämpning af författningen. Direktionen finner ock antagligt, att, för såvidt 19 § 3 mom. har afseende å allmänna barnhuset, den af komitén uppställda skilnad mellan barn, fostrade inom den kommun, der vederbörande styrelse har sitt säte, och barn, uttingade å annan ort, har sin grund i att komitén saknat kännedom om att kontrollen öfver barnhusbarnen i landsorten är lika effektiv som kontrollen öfver de i Stockholm fosterade barnhusbarnen. Direktionen har i sitt utlåtande lemnat en redogörelse för de olika åtgärder, som vidtagas för åstadkommande af en betryggande kontroll öfver de uttingade fosterbarnens vård, de må vara uttingade i Stockholm eller i landsorten. Denna kontroll eger

rum dels vid mönstringar, som i Stockholm förrättas kvartalsvis och i landsorten halfårsvis genom pastorsembetena, hvilka senare för hvarje gång insända bevis öfver barnens skötsel, dels ock genom särskilda för ändamålet tillsatta inspektörer, en för hufvudstaden och en för landsorten, hvilka hafva till åliggande att i en viss ordningsföljd, men städse å tider, som för fosterföräldrarne äro obekanta, underkasta de olika fosterhemmen en noggrann undersökning och dervid göra sig underrättade om alla omständigheter, som äro af beskaftenhet att inverka på omdömet om barnens vård. Denna inspektion har visat sig verksam och ådagalagt en fortgående förbättring i fosterbarnsvården. Utom de ordinarie inspektionerna utöfvas kontroll öfver barnhusbarnens vård dels genom barnhusets läkare eller andra tjänstemän, som erhålla uppdrag att på gifven anledning förrätta extra inspektioner såväl i Stockholm som i landsorten, och dels genom fruntimmersskyddsföreningen i Stockholm.

I sammanhang härmed omförmäler direktionen, hurusom anvisningar rörande barns vård och skötsel lemnas alla fosterföräldrar till barnhusbarn dels genom de af barnhusets öfverläkare meddelade tryckta föreskrifter, intagna i den hvarje barn åtföljande underhållsboken, dels ock hvad särskildt de späda barnen beträffar genom en tryckt underrättelse om barnens uppfödande på artificiell väg, hvartill fosterföräldrar erhålla nödiga apparater.

Den redogörelse, direktionen lemnat angående kontrollen öfver de uttingade barnhusbarnens vård och hvaraf framgår, att denna kontroll är i lika mån omfattande och noggrann i fråga om de i landsorten som med hänsyn till de i Stockholm fostrade, har gifvit medicinalstyrelsen anledning att hemställa om den ändring af 19 § 3 mom. i komitéförslaget, att styrelse för barnavårdsanstalt, hvars ordning Eders Kongl. Maj:t fastställt, genom underdånig ansökning må kunna göra framställning, att författningen ej må tillämpas å barn tillhörande anstalten, barnen må fostras inom den kommun, der styrelsen har sitt säte, eller vara annorstädes uttingade under sådan styrelses öfverinseende.

Men jemväl mot en sådan bestämmelse framställer allmänna barnhusinrättningens direktion erinringar. På grund af den kontroll, som öfvas öfver barnhusbarnens vård, samt de försigtighetsmått, som vidtagas för att åt dem förvärfva goda fosterföräldrar — barnen utlemnas endast till personer, som genom pastorsembetes eller rotemans intyg visa sig vara i så bergliga omständigheter och i öfrigt så kvalificerade, att de kunna befinnas lämpliga att mottaga fosterbarn — anser direktionen, att redan nu är tillräckligt sörjdt för tillfredsställande vård åt barn-

husets utackorderade barn och att någon förmån, någon ytterligare säkerhet mot vanvård, ej kan genom komitéförslaget beredas dem. Direktionen hemställer därför, att den blifvande författningen genom särskild bestämmelse förklaras icke skola tillämpas å barn, som tillhöra allmänna barnhuset.

Hvad direktionen sålunda anfört synes mig förtjena allt afseende. Då komitén från författningens tillämpning genom bestämmelserna i 1 § undantager vissa kategorier af barn, synes komitén hafva utgått från att de fall, då presumtion vore för en god fosterbarnsvård, borde ställas utom förslaget. Med hänsyn till de af direktionen lemnade meddelanden rörande säkerhetsåtgärderna för att betrygga en tillfredsställande vård åt barnhusets utackorderade barn, torde man ega fullt fog för att uppställa en dylik presumtion i afseende å dessa barn. Erfarenheten synes ock gifva vittnesbörd om denna presumtions riktighet. Enligt hvad direktionen påpekar hafva af alla de läkare, som yttrat sig i frågan, endast två haft bestämda anmärkningar att framställa mot det sätt, hvarpå barnhusbarnen vårdats. Direktionen sammanställer härmed antalet af de från barnhuset utackorderade barnen, som i utlåtandet uppgifvas utgöra 3,771, och finner nyssberörda förhållande utgöra ett bevis för den i allmänhet tillfredsställande vård, som kommer barnhusbarnen till del. Direktionens uppfattning härutinnan synes ej sakna fog, och jag anser, att allmänna barnhusinrättningen intager en sådan plats på fosterbarnsvårdens område, att densamma kan vara berättigad till en undantagsställning. Jag finner fördenskull ingen betänklighet vid att låta allmänna barnhusinrättningens barn under alla förhållanden stå utom författningens tillämpning.

(§ 18 i bilagda
förslag.)

Utöfver de undantag och inskränkningar i afseende å författningens tillämpning, hvilka jag nu omförmält, vill jag ytterligare föreslå en bestämmelse, som kan medföra afsevärd minskning i författningens räckvidd.

Redan komitén har, såsom nämnts, i 19 § 3 mom. föreslagit en bestämmelse, som utom på allmänna barnhuset i Stockholm syftade på vissa andra barnuppfostringsanstalter, utmärkta deraf, att deras reglementen vore af Eders Kongl. Maj:ts fastställda. Enligt min mening bör den bestämmelse, jag nu afser, kunna gifvas en vidsträcktare omfattning, så att den kan blifva tillämplig på hvilken särskild anstalt som helst, under vissa förutsättningar och vilkor.

Det lider intet tvifvel, att i landet finnes en mängd anstalter för barnuppfostran, »barnhem», der en verkligt god eller åtminstone fullt tillfredsställande vård kommit och kommer fosterbarnen till del. Många,

sannolikt de flesta, af dessa barnhem torde vara inrättade utan att åsyfta vinst, ehuru de för att kunna ega bestånd måste kräva större eller mindre bidrag till barnens underhåll. De hafva oftast tillkommit genom donationer eller sammanskott, och de uppehållas ej sällan till stor del genom gåfvor samt kärleksfullt arbete af enskilda, som ömma för de värlösa. Om de, som med ekonomiska och personliga uppoffringar inrättat eller upprätthålla dessa barnhem och veta med sig, att barnen der få den bästa vård, som förhållandena medgifva, taga någon anstöt af det misstroende, som de anse ligga i en eftertrycklig kontroll, torde detta ej kunna alldeles förtänkas dem. Man kunde rent af äfventyra, att den enskilda offervilligheten på detta område skulle svalna, om de upprepade inspektioner, som skola utgöra en af den nya lagstiftningens hufvudpunkter, börja ingripa i anstalternas verksamhet och vederbörande dervid, kanske ej alltid med nödig försigtighet, söka genomdrifva anordningar, som väl må utgöra förbättringar, men tilläfventyrs icke äro oundgängligen nödvändiga.

Hvad jag nu omförmålt har fört mig på den tanken, att det vore önskligt att kunna lemna de anstalter, der fosterbarnsvård utöfvas, möjlighet att befrias från den särskilda kontroll, som i komitéförslaget afses — den rätt till uppsigt öfver anstalterna oförkränt, som redan enligt nu gällande helsovårdsstadga kan anses tillkomma helsovårds- och kommunalnämnd. Så mycket hellre har jag trott mig kunna framställa förslag i nyssberörda hänseende, som jag, i anslutning till hvad komitén ifrågasatt, anser, att man genom ändring af § 8 i läkareinstruktionen af den 31 oktober 1890 bör bemyndiga förste provinsialläkare att egna tillsyn åt och å stället besigtiga anstalter, der barn mot ersättning fostras.

På samma gång anstalten ställes utom den ifrågavarande särskilda kontrollen, kunde den ock befrias från att göra de anmälningar, som i förordningen föreskrifvas.

Klart är att den sålunda ifrågasatta befrielsen skulle föregås af en noggrann pröfning. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, åt hvilken kunde anförtros att meddela befrielsen, skulle för pröfningens verkställande hemta ledning af infordrade yttranden från förste provinsialläkaren eller med sådan likställd stadsläkare samt vederbörande helsovårds- eller kommunalnämnd eller fosterbarnsnämnd. Befrielsen bör afse bestämd lägenhet, och vid befrielsens medgifvande bör fastställas högsta antalet af de barn, som samtidigt få fostras i lägenheten. Lemnadt medgifvande om befrielse bör när som helst kunna återkallas; och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut om såväl befrielsens

medgifvande som om dess upphörande bör af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande meddelas vederbörande nämnd.

Jag antydde nyss, att för befrielsens åtnjutande skulle fordras vissa vilkor, hvilka kunde tjena som garanti för ett behörigt utöfvande af fosterbarnsvården i de anstalter, hvilka på nämnda sätt skulle kunna undandragas den noggranna tillsyn, som den tillämnade författningen borde afse. Dessa vilkor skulle bestå deri, att legitimerad läkare utöfvar sorgfälligt uppsigt öfver helsovårdsförhållandena i afseende å de i anstalten intagna fosterbarnen och deröfver tre gånger årligen å tider, som vederbörande nämnd bestämmer — jag har tänkt mig månaderna april, juli och oktober — afgifver yttranden till nämnden samt att anstaltens innehafvare hvarje år före den 15 januari till nämnden aflemnar berättelse rörande anstaltens verksamhet under det föregående året.

Under nu omförmälda förutsättningar och vilkor synes man utan fara kunna lemna anstalterna tillfälle att i berörda hänseenden ställa sig utom författningens tillämpning, och jag vill tillägga, att det äfven för vederbörande nämnder kan vara en lättnad, om under betryggande garantier vissa anstalter bereda sig den ifrågasatta befrielsen. Jag tänker dervid särskildt på föreskrifterna om liggares förande och meddelande af uppgifter till pastorsembetena.

Med tillämpning af de åsichter jag nu uttalat har inom civildepartementet uppgjorts förslag till förordning om fosterbarns vård — dertill synes mig den af komitén föreslagna benämningen å författningen lämpligen kunna förändras — jemte två formulär till liggare öfver fosterbarnsvården, hvilket förslag i öfrigt, med några oväsentliga ändringar, ansluter sig till det af komitén uppgjorda. Den ifrågasatta författningen borde träda i kraft den 1 januari 1903 och gälla jemväl beträffande barn, som före nämnda dag mottagits till fostran; dock att, hvad dessa barn angår, ej skulle fordras, att anmälan eller annan af dithörande stadganden beroende åtgärd behöfde vidtagas tidigare än den 1 april 1903.

Såsom jag redan haft tillfälle framhålla, utgör förevarande angelägenhet en helsovårdsfråga och innebär i sjelfva verket en utvidgning och närmare bestämning af åligganden, som nu tillkomma helsovårds- och kommunalnämnderna på grund af helsovårdsstadgan för riket. Den tilltänkta författningen borde således utfärdas i samma ordning, hvori denna stadga tillkommit. Frågans stora vikt synes mig emellertid göra det angeläget, att Riksdagen får tillfälle att uttala sin uppfattning i

afsende å densamma. I afbidan härå torde ärendet angående ändring af läkareinstruktionen böra tillsvidare anstå.

Under åberopande af hvad jag anfört hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t måtte genom nådig proposition inhemta Riksdagens yttrande öfver det af mig nu framlagda förslaget till förordning om fosterbarns vård och dervid förklara Sig vilja, efter emottagandet af Riksdagens svar, företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och om författnings utfärdande i ämnet förordna.

I hvad föredragande departementschefen hemställt instämde Statsrådets öfrige ledamöter.

Hans Maj:t Konungen behagade i nåder gilla hvad Statsrådet sålunda hemställt samt befalla, att nådig proposition skulle till Riksdagen aflåtas af innehåll, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

E. K. Almqvist.